

Karl Ove Knausgård

A HARMADIK
BIRODALOM

A fordítás az alábbi kiadásból készült
Karl Ove Knausgård: *Det tredje riket*
Forlaget Oktober, Oslo, 2022

A könyv fordítását támogatta a NORLA

Copyright © Karl Ove Knausgård, 2022
First published by Forlaget Oktober AS, Oslo, 2022
Hungarian translation © Kúnos László, 2025

GAUTE

Hihetetlen, mit számít egyetlen nyár. A szünidő kezdetén, júniusban még alacsony, madárcsontú, cérnahangú kisfiúk augusztusban már nyurga, nagy kezű, nagy lábú, reszelős hangú kamaszként kezdik az új tanévet. Tekintetükbe valamiféle réveteg figyelmetlenség költözik, ami kisgyerekeknél még egyszerűen nem létezik, de a kamaszok tekintetét sokszor úgy homályosítja el, mintha fátyol borult volna rájuk. A lányok egy-két évvel korábban indulnak növésnek, és lesz belőlük fiatal nő, amikor a fiúk még maradnak gyerekek, és a felborult egyensúly csak ilyenkor, hetedikben-nyolcadikban kezd helyreállni.

– Örülök, hogy újra itt vagytok! – mondtam. – Jól telt a nyaratok?

Néhányan igent mormoltak, néhányan bólogattak, néhányan pedig csak bambán bámultak maguk elé.

– És a tanár úrnak? – kérdezte Sindre ok nélkül nevetgélve.

– Egész jól. Krétán nyaraltunk. Érdekes hely. Hallottatok már a krétai emberről, aki azt mondta, hogy minden krétai hazudik?

– Miért mondta? – kérdezte Sindre. – Tényleg hazudnak?

– Ennek az embernek Epimenidész volt a neve. Két és fél ezer évvel ezelőtt élt. Miért emlékszünk rá még most is? Azért, mert amit mondott, az paradoxon. Ha igaz, amit állít, akkor neki is hazudnia kell, hiszen ő is krétai, vagyis amit mond, az nem igaz, az állítása hamis. Hiszen hazudik. Akkor viszont ebben az egy esetben igazat mond! Tehát mégsem hazudik. Értitek? Ha viszont hamis, amit állít, akkor az ellenkezője igaz, vagyis a krétaiak nem hazudnak! És így tovább, a végtelenségig.

Üres tekintettel bámultak rám. Mosolyogtam, felléptem a katedrara, leültem a tanári asztal mögé, és elővettem az osztálynévsort.

– Oké – mondtam. – Ez egy kis digresszió volt. De ígérem, nem várom el senkitől, hogy megmagyarázza, mi a digresszió.

– Az, amikor a tanár úr elveszíti a fonalat – mondta az éles eszű, csak sajnos túl sokat okoskodó Astrid, akit magamban csak Fru Fernernek* hívok.

– Úgy van – mondtam. – Nyilván értesültetek már róla, hogy ebben az évben én leszek az osztályfőnökötök. A matek és a természetismeret mellett én tanítom a társadalomismeretet is! Aminek örülök. Az osztálylétszám nem változott, nem jött új gyerek, nem is ment el senki. Mindenki itt van?

– Gudrun hiányzik.

– Tudtok róla valamit? Beteg?

Többen is a fejüket rázták. Gudrun nehéz eset volt, nehezen kezelhető gyerek. És nem beszél. Semmit, egy szót sem, senkivel. Már hallottam róla, amikor egy évvel ezelőtt átvettem az osztályt, de azt hittem, csak arról van szó, hogy nagyon félénk természetű, és nehezen szólal meg. Arról nem tudtam, hogy egyáltalán nem beszél. Az első napokban még óvatosan nógattam is, de akkor az osztály egy része a fiatal lányok csapatára jellemző hevességgel védelmébe vette, és ellenem fordult. Úgy érezték, akkor viselkednek felelősségteljesen, ha felsorakoznak mellette.

Gudrun sok gondot okozott nekem. Nyilvánvaló volt, hogy az iskolapszichológusnak kellene foglalkoznia vele, de hozzá csak a szülők beleegyezésével küldhettem volna el, ők viszont hallani sem akartak róla. Az anyjával beszéltem, aki feltűnően különbözött a lányától. Gudrun arca hosszúkas volt és sovány, az anyjáié kerek és húsos. Gudrun került az ember tekintetét, az anyja kifejezetten kereste. Rám meresztette a szemét, és közölte, hogy amikor Gudrun otthon van, beszél, és egyébként sincs vele semmi probléma, pont olyan, mint a többi gyerek. Az iskolában viszont egy szót sem szól, mondtam. Nem beszél senkivel. Velem sem. Akkor talán az iskolával nincs rendben valami, mondta. Nem Gudrunnal. Erre nem gondolt?

* Fru Ferner (Ferner né asszony) Asztrid hercegnőnek, V. Olaf király lányának, a közrendű Johan Martin Ferner feleségének Norvégiában előszeretettel használt polgári neve.

Anyák. Na persze. Némelyik az utolsó csepp véréig hajlandó védeni a gyereket.

Belementem a köztes megoldásba, megkértem az iskolapszichológus kolléganőt, üljön be egy órára, és figyelje meg Gudrunt. A kolléganő utána azt mondta, hogy Gudrun kommunikál, bólint, csóválja a fejét, mosolyog, semmiképp sem zárja el magát a világtól. És ha jól tudja, írásban is kommunikál, ugye? Igen, feleltem, az írásbeli feladatokat mindig megcsinálja. Vagyis csak beszélni nem hajlandó?, kérdezte a pszichológus. Igen, pontosan erről van szó, feleltem. És ez nem normális dolog. Valóban nem, mondta. Annak a jele, hogy valami nincs rendben, mondtam én. Ez kétségtelen, mondta ő. De ha sem ő, sem a szülei nem akarnak beszélni velem, akkor nem tehetek semmit.

Gudrun kilógott a lányok közül, régi ruhákat viselt, valószínűleg a nővére levetett holmiját, amelyet már egyetlen kamasz lány sem lett volna hajlandó hordani. Feltűnően sápadt arca is különös volt, álla előreugrott, mélyen ülő szeme körül kékes árnyalatú volt a bőr.

– Szegény kislány – mondta Kathrine, amikor beszámoltam neki Gudrunról. – Ebben a korban nincs rosszabb, mint kilógni a többiek közül.

– Márpedig nagyon kilóg – mondtam. – Néha olyan, mintha a tizenkilencedik századból lépne elő. Tudod, mint a tüdőbajos gyerekek azokon a régi fényképeken.

– A családjáról tudsz valamit?

– Semmit. Csak az anyjával beszéltem, ő teljesen rendben van. Valószínűleg szegények, de az önmagában még nem jelent semmit.

– Csak annyit, hogy szegények – mondta Kathrine.

Amikor beírtam a hiányzást a naplóba, elhatároztam, ha Gudrun másnap sem jön be, felhívom őket. Az is lehet, hogy elköltöztek, máskor is előfordult már, hogy a szülők nem jelentik be a költözést abban a hiszemben, hogy az iskola automatikusan értesül róla.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2025-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Rostás Eni
Kézirat-előkészítő Hradeczky Moni
Korrektor Balogh Emerencia
Műszaki vezető Takács Klári
A kötetet Pintér József tervezte
Kiadványszám 9335
Kner Antikva betűtípusból szedve
ISBN 978-963-14-4526-8